

Vse države zapuščajo madridske socialiste

Portugalska priznala vlado v Burgosu

Pariz, 31. okt. o. Portugalska poslanika v Londonu in v Parizu sta včeraj službeno potrdila, da je njihova vlada uradno priznala nacionalistično vlado generala Franca. Isto je portugalska vlada naredila tudi v Rimu in v Berlinu.

S tem uradnim korakom portugalske vlade je španska zadeva stopila v čisto nov položaj. Portugalska bo zdaj skoraj gotovo zahtevala pri odboru za nevmešavanje, da ji morajo druge države pustiti proste roke, da lahko podpira nacionalistične čete, v kolikor ji to narekujejo njene koristi, ker smatra nacionalistično vlado za vlado zavezniške države.

Ta portugalski korak se je zgodil s privoljenjem Anglije, Nemčije in Italije. Zadnji dve državi bosta po padcu Madrida storili isto. Vsak naslednji korak španskih marksistov bodo te države smatrale kot napad na zavezniško Španijo.

Odcepitev Katalonije - razlog za vojno

Vse te tri države bodo s tihim privoljenjem Anglije zlasti pazile na delo katalonskih avtonomistov in bodo na vsak poskus, da bi kdo hotel pomagati Kataloncem, odgovorile z vojnimi koraki. Italijanski brodovje je na to že pripravljeno. Ko bo prišlo do odločilnega boja med Francijo in Katalonci, je treba računati z blokado katalonske obale.

Tudi Anglija se odpoveduje Madridu

London, 31. okt. AA. Pišo o včerajšnji debati v spodnji zbornici, pravi »Times« med drugim,

da je zunanji minister poudaril, da dejansko madridska vlada nima več nobene oblasti in da bo njena usoda kmalu zaključena. List tudi opozarja na Edenovo izjavo, da je postopanje madridskih sodišč zelo čudno in da obsodbe v Madridu niso nič drugega, kot samovoljno ubijanje ljudi. List pravi, da popolnoma deli z Edenom isto prepričanje in da se mora zato sporazum o nevmešavanju za vsako ceno ohraniti.

»Daily Telegraph« piše, da je Eden popolnoma pobil stališče opozicije o španski državljanski vojni. List piše, da so govorili nekaterih opozicionalnih poslancev bili taki, da bi lahko izzvali evropski požar, če bi vlada sledila tem govorom.

»Morningpost« piše, da so trditve delavske stranke, da so Largo Caballero in njegova komunistična in anarhistična tolpa poborniki demokracije, čisto navadna neumnost in največja laž, ki se je kdaj slišala v novi zgodovini.

Vesti z boljšč

Sevilja, 31. oktobra. AA. (Havas) Seviljski radio priobčuje tale komunikate: V odseku Terueli so nacionalisti zavrnili napad na Leruel. Na centralni fronti so čete madridske vlade rabile lanke ruskega izvora, vendar smo jih odbili. Pri tej priložnosti so nacionalisti zaplenili tri tanke z rusko posadko. Na cesti med Madridom in Aranjuezom na reki Jarami, se tretji napad madridskih čet ni posrečil. Obramba Madrida bo na zahtevo Caballera poverjena sovjetskimi častniki.

— V pokrajini Guadalajari so nacionalisti zavrnili in pognali v beg čete madridske vlade. Prav tako so v odsotku Siguenci nacionalisti odbili

hud napad madridskih čet. Predsednik madridske vlade Largo Caballero je preko neke deklice, ki je tolmačila, izjavil ruskemu generalu, ki je prevzel poveljstvo čet za obrambo Madrida, da je prepričan, da bo Rusija vse storila, kar bo le mogla, da zaščiti špansko stvar. Ruski general je odgovoril, da bo njegovo delovanje učinkovito.

Posebni Havasov dopisnik pri nacionalističnih četah pred Madridom poroča, da »gardisti beže iz rdečih vrst med nacionaliste. Ti pripovedujejo, da je panika v Madridu na višku. Madridska vlada skoraj nima več nobenega topišča. Zelo mnogo mladih meščanov se skriva po kletah in pod strehami, da jim ne bi bilo treba iti v vojašnice.

Ruski tovari

London, 31. oktobra. AA. British United Press poroča, da je madridska vlada kupila 15 bombnih letal v Ameriki. Prav tako je kupila večje število manjših vojniških ladij, ki so že prišle v španska pristanišča. Ista agencija tudi potrjuje vest, da je madridska vlada kupila veliko število topov.

Carigrad, 31. oktobra. Tukajšnji listi pišejo, da je mnogo sovjetskih parnikov krenilo iz Crnega morja skozi Dardanele. Ti parniki vozijo material, ki je namenjen madridski vladi.

Skozi morske ožine je plulo 30 sovjetskih parnikov, 15 jih je namenjenih v Španijo in sicer v Alcanite in Cartagena.

Ugotovili so, da so se sovjetski parniki, ki so nedavno tega pluli skozi morske ožine z navedbo, da so namenjeni v Južno Ameriko, vrnili že po osmih dneh.

Novi italijanski poslanik v Belgradu, izjavlja

Belgrad, 31. okt. m. Semkaj je prispel novonamenovani italijanski poslanik na našem dvoru Mario Indeli. Na železniški postaji ga je pozdravil šef protokolov Marinović ter uradništvo tukajšnjega italijanskega poslanstva. Po svojem prihodu v Belgrad je poslanik izjavil časnikarjem, da je vse to, kar se je v zadnjem času moglo čitati v italijanskem časopisu o odnosih do Jugoslavije, izraz celokupnega italijanskega naroda. Ta občutek se je v italijanskem narodu ustvarjal in je dobil sedaj javen izraz.

Papeška znanstvena akademija

Vatikan 31. okt. o. Ustanovitev Papeške akademije za znanost, katero je sv. Oče že dalje časa pripravljala, je zdaj dovršeno deinstvo. Določeni so tudi že vsi znanstveniki, tako Italijani, kakor inozemci, duhovniki in neduhovniki, ki bodo imenovani za člane te akademije. V celoti bo akademija šlela 70 znanstvenikov. Med temi bo 28 inozemcev. Nemci bodo imeli pet članov, ki so vsi profesorji na različnih nemških vseučiliščih. Člani bodo katoličani in nekatoličani.

Smučarska pot s Pohorja do vznožja se gradi

Maribor, 31. oktobra.

V času, ko se toliko razpravlja o nazadovanju smučarskega športa pri nas, se je vodstvo Mariborske zimsko športne podveze čisto praktično lotilo vprašanja popularizacije smučarstva ter je že prišlo do graditve smučarske poti od Sv. Bojlenke do Radvanja. Do dobre tretjine je pot že izsekana. Delavci so prišli do križišča, ker se odcepi znana »lovska pot« progi Radvanju. Do nastopa primernega snega za smuko bo pot gotova že do vznožja. Trasa smučarske poti je izpeljana tako položno, da jo bodo z lahkoto in brez nevarnosti izvozili tudi manj izvežbanji smučarji. Na zavojih in večjih strminah je pot široka do 5 metrov v večini terena pa meri podrgni do dva metra v širino. Vodstvo podveze namerava v prihodnjem letu zgraditi še drugo smučarsko pot, ki bo imela tudi za izhodišče Sv. Bojlenko, končala pa se bo v Pekrah. Druga pot bo vodila v dolino v velikih serpentinah preko Reiserjevega posestva, bo tudi položna, posamezne serpentine bodo pa še zvezane posebej s strojno smučarsko progo za izvežbane smučarje, ki hočejo uživati v veliki brzini in bodo lahko v nekaj minutah zdrseli z vrha do vznožja. Ta proga bo tudi služila za tekme v smuku. Mariborska smučarska podzveza bo z graditvijo smučarskih poti stvarno šele odprla vzhodne vrhove Pohorja zimskemu športu. Dosedaj se je vsak smučar bal vožnje s Pohorja v Radvanje zaradi silno strme in nevarne poti, ki je zahtevala že toliko žrtv. Odslej bo smuk s Pohorja v dolino užitek, ki si ga bo privoščil lahko vsak, ki je že kdikoli toliko trden na dlecih. Po pohorski cesti bodo smučarji v slabi uri z avtobusom iz Maribora na vrhu Pohorja, potem pa bodo po novi smučarski poti brez nevarnosti zdrsnili v dolino. Obisk pohorskih postojank se bo zaradi te poti gotovo v zimskem času silno dvignil.

Krivce za neuspehe Kominterne je zaprla GPU. To sta glavna agenta za Francijo Micenberger in Hugo Eberlein, češ, da sta s svojim neprivrednim delovanjem v Franciji odkrila komunistično delovanje in načrte.

Vesti 31. oktobra

Atentat na predsednika Roosevelta je menda pripravil ob včerajšnjem volilnem shodu v Charlesburry neki mlajši človek, ki se mu je pa menda zmešalo.

Na 11 mesecev so zaprli znanega rojalističnega časnikarja Charlesa Maurrasa v Parizu, zaradi drznosti, s katero je razkrinkaval korupcijo v levičarskih političnih krogih.

Kapitan »Queen Mary«, ki ga je zadela kap tik pred odhodom velikega parnika v Ameriko, je na smrtni postelji izrazil željo, naj ga pokopljejo v morju.

Delavski bataljoni v Abesiniji bodo oboroženi. Teh delavcev bo 30.000 in bodo vsi člani fašistovskih legij. Organizirani bodo docela tako, kakor redna italijanska vojska s svojo zdravstveno in versko službo.

Položaj v Palestini se izboljšuje, kakor je odgovoril na interpelacijo v londonski zbornici kolonialni minister Ormsby Gore. Odkar je nehala stavka, je zmeraj manj nemirov in spopadov.

Svobodne roke glede Španije bo po vsej verjetnosti zahtevala Portugalska.

Anglija ne naročuje letal v inozemstvu, kakor so napadli angleško vlado nekateri poslanci v dolnji zbornici.

Spremembe v romunski diplomaciji se nadaljujejo. Vlada izmenjava ter premešča vse poslance, ki so bili prijatelji s politično pokojnim Titulescum.

Z obrambo francoske meje je zadovoljen francoski vojni minister Daladier, kakor kažejo njegove besede, odkar se je vrnil iz severne Francije.

Zbližanje med Italijo in Jugoslavijo je še vedno predmet pisanja italijanskih listov, ki se bavi predvsem z odmevom, katerega je vzbudil članek tržaškega »Piccola«, ki se nanaša na ta predmet.

Fraze proti fašizmu, ki so jih izgovorili nekateri angleški poslanci v zbornici, so vzbudile precej ogorčenja v Italiji.

Svetovni kongres brezbožnikov bo po poročilu dunajske »Reich Post« 7. februarja v Moskvi. Udeležilo se ga bo 1600 članov in 46 držav sveta, ki nimajo drugih skrbí, kakor borbo proti nebesom, ki itak že svet preveč pušča v miru.

Boj komunizmu v Angliji bodo začeli organizirati, kakor kaže na vsej erti zaradi nemirov, ki zavzemajo ponekod v Londonu obliko prave revolucije.

Pet bomb v petih kinematografih je eksplodiralo sinoči v Newyorku v znak maščevanje odpuščenih nameščencev.

Za en milijon dolarjev so v Chicagu prodali glasovito Tizianovo sliko »Vzgoja Amorja«.

Antonescu gre v Varšavo prve dni decembra, kakor poročajo iz Bukarešte.

Slovesen pozdrav kralju je poslal Mussolini ob začetku 15. leta fašistovske vlade, nakar se mu je kralj v svojem in svoje rodbine imenu zahvalil ter se podpisal kot »vdani bratranec Viktor Emanuel«.

Knez Starhemberg je prišel v Bukovino na lov h grofu Matevskemu. Najbrž da se potolaži.

Trgovska pogajanja med ČSR in Francijo se prično v kratkem, ker po pisanju čeških listov francoska gospodarska politika do ČSR ni bila prijateljska.

Japonske diplomate je sprejel Hitlerjev namestnik Rudolf Hess. Ta sprejem je naobrč v zvezi z bodočo protiboljševiško svetovno fronto, ki jo nameravajo usloviti Nemčija, Italija in Japonska.

Protestantske duhovnike za inozemstvo bo v posebnih tečajih izobraževala nemška evangelijska cerkev za službo med inozemskimi Nemci.

8980 m visoko s petimi tonami tovora se je dvignil ruski letalec jumašev in s tem potolkel svetovni rekord za 233 m.

Volivni boj v Ameriki je na višku. Slave se glasijo 9:5 v korist Roosevelta.

Skrajšanje delovnega časa v poljskih rudnikih bo s posebno uredbo dosegla poljska vlada, kakor je obljubil včeraj rudarskim organizacijam ministrski predsednik Skladkovsky.

Upor je izbruhnil na španskem parniku »San Antonio« v Buenos Airesu. Posredovati so morale argentinske oblasti.

Avtobus se je zaletel v tramvaj v Dortmundu včeraj, ko so se peljali rudarji na delo. Eden je bil mrtev, štirinajst pa ranjenih.

Državnega komisarja za cene v osebi Josipa Wagnerja je imenoval nemški državni kancelar Hitler.

Rekord v poletu čez Allantik je potolkel Anglež Mollison in sicer približno za pet ur. Ta rekord sta pred nekaj tedni postavila Amerikanca Richman in Meryll.

Za adjutanta grškega kralja Jurija je imenovan jugoslovanski princ Andrej.

Zastopniki avstrijskega in nemškega generalnega štaba bi se morali sestati po vseh evropskih časopisih v kratkem, toda z Dunaja ta poročila zanikajo.

Piva ne bodo več točili v 1200 gostilnah v Lilleu, ker so pivovarne zvišale cene.

Belgiji ni treba avtoritarnega režima, je izjavil po radiu belgijski ministrski predsednik Van Zeeland.

121 milijonov frankov za izpolnilev trgovske mornarice je odobrila francoska vlada iz kredita za javna dela. S tem bodo začeli graditi tri velike čezoceanske ladje, katerih tonaža bo znašala 240.000 ton.

Maršal Petain - predsednik avtoritarne vlade v Franciji?

Pariz, 31. okt. o. Veliko senzacijo je v Franciji in v inozemstvu vzbudil včeraj članek, katerega je napisal v listu »Victoire« glasoviti francoski politični publicist in pisatelj Gustav Hervé. Članek se bavi z razmerjem med Francijo in Nemčijo. Pisec tega članka je znan po svojih prizadevanjih za zblizanje med obema velikima sosedama, na kulturnem in na političnem področju. Vse njegovo politično delo se je do zdaj gibalo v tej smeri.

V članku razglablja možnosti, ki so v sedanjem političnem položaju dane za sporazum med Francijo in Nemčijo. Opozarja na preobrat v belgijski zunanji politiki, ki ga je treba razlagati kot nagib k Nemčiji. Zato je nujno potrebno po mnenju pisca, da tudi Francija krene na drugo pot. Francosko-sovjetska pogodba je Francijo v Evropi samo onemogočila in zasovražila. Če hoče Francija še ostati v vodstvu evropske politike, na čelo katere so stopile Anglija, Italija in Nemčija, potem je nujno potrebno, da se Francija preusmeri.

V nedeljo v Milanu

Velik Mussolinijev govor

Milan, 31. oktobra. Ministrski predsednik Mussolini je prispel včeraj ob 9.30 v Milan. Mussolinija je pozdravila ogromna množica. Vse ulice so bile okrašene z zastavami. S postaje se je Mussolini odpravil na trg pred katedralo, kjer so ga navdušeno sprejeli prostovoljci Vzhodne Afrike iz svetovne vojne ter zastopniki milanskim fašistov. Nato je Mussolini obiskal razstavo moderne dekorativne umetnosti. Prav tako si je ogledal avtomobilsko razstavo, nakar se je odpravil v prefekturo.

Največjega pomena pri tem Mussolinijevem bivanju bo govor, ki ga bo imel v nedeljo pred milansko stolnico ob štirih popoldne. Širijo se vesti, da bo v tem govoru napovedal priznanje Fran-

ove vlade, katero bosta Italija in Nemčija uradno priznali takoj po padcu Madrida.

V Rimu so mnenja, da bo nedeljski Mussolinijev govor prinesel važna razčiščenja v evropski politični položaj. Poudaril bo pomen zveze med Nemčijo in Italijo, ki naj po Mussolinijevi zamisli postane samo zavezanec mnogo obsežnejše in širše svetovne zveze.

Važen del govora pa bo posvečen nevarnosti, katero za Evropo predstavlja položaj v Španiji in komunistični vpliv, ki se uveljavlja v nekaterih državah. Mussolini bo povabil vse evropske veleliste in zlasti Francijo, naj proti tej nevarnosti nastopijo.

stopil na včeučilišče v Gradcu, kjer je 1909 postal redni profesor.

Novi noblovec je član mnogih znanstvenih društev in ustanov. Zanimivo je, da ni član dunajske znanstvene akademije. Dr. Otto Loewy je peti Avstrijec, ki je prejel Nobelovo nagrado.

Kopičenje čekovnih mark

Belgrad, 30. oktobra. AA. Opaža se, da se od časa do časa kupijo tako imenovane čekovne markke, ki jih izvozniki dobivajo na račun vrednosti blaga, izvoženega v Nemčijo. To kopičenje mark je pogosto vzrok velikemu nihanju tečaja klirinške markke.

Da se ublaži to nihanje tečajev, je izšel odlok, da se izvoz v Nemčijo sprejeti čeki ne morejo prodajati preko pooblaščenih bank na borzi, če poteče rok 15 dni od dneva izdaje. V skladu s tem, se tudi čeki na markke, izdani pred koncem oktobra t. l., ne morejo prodajati na borzah po 15. novembru 1936.

Ček za dvajset angleških funtov se je izgubil na poti od Splita do Zagreba. Neka Zagrebčanka ima svojega moža v Boliviji. Pred kratkim ji je poslal ček, katerega pa je bilo treba prej poslati v podpis bolivijemskemu konzulu v Splitu, nakar bi sledilo izplačilo. V Splitu je bil ček oddan na pošto, a v Zagreb ga ni bilo.

Zbližanje med ČSR in Poljsko

Praga, 31. oktobra. o. Po pisanju praških listov je bil poleg vseh drugih stvari eden glavnih namenov pri obisku kralja Karola romunskega v Pragi tudi ta, da se ugotovi možnost, pod katerimi bi se dalo doseči, če že ne sporazuma pa vsaj izboljšanja razmerja med Českoslovaško in Poljsko. Slo je za to, ali bi se tako izboljšanje moglo doseči po posredovanju Romunije. V ta namen bo v začetku decembra potoval v Varšavo romunski zunanji minister Antonescu. Poleg tega pa so se sukali razgovori tudi okrog tehnične izpolnitve romunske vojske, katero bodo izvršile škodove tovarne. Romunski vojski manjka predvsem tankov.

Nobelova nagrada za medicino

Dunaj, 31. oktobra. AA Prof. dr. Otto Loewy, ki je dobil Nobelovo nagrado za medicino, je doktor medicinske fakultete v Gradcu, kjer že 30 let vodi farmacevtski zavod tamošnjega vseučilišča.

Otto Loewy se je rodil 1873 v Frankfurtu na Maini v judovski rodbini. Studiral je na nemških vseučiliščih in je bil leta 1900 izvoljen za docenta na vseučilišču v Marburgu na Hesenskem. Kmalu je s svojimi znanstvenimi deli obrnil pozornost nase. Poklicali so ga na dunajsko vseučilišče, kjer je bil asistent slavnega farmatologa Frana Mayerja. Čez nekaj časa je postal izredni vseučiliški profesor na Dunaju, odkoder je pre-

Razstava desetih najmlajših

Ljubljana, 31. okt.

Ni še dodobra zaprl vrata Jakopičev paviljon, v katerem so 26. t. m. zaključili svojo umetniško razstavo trije ljubljanski upodabljajoči umetniki, že nas preseneča z novo razstavo druga skupina mladih slovenskih slikarjev in kiparjev.

So to predstavniki naše najmlajše umetniške generacije, ki jih veže umetniško delovanje že iz študijskih let.

V nedeljo dopoldne bo ob četrta na 12. uro otvoril razstavo te umetniške skupine g. dr. Rajko Ložar; razstavo bo prenašal tudi radio Ljubljana.

Na tej razstavi bomo imeli priliko videti dela tudi nekaterih umetnikov, ki doslej v Ljubljani še niso razstavljali. To sta predvsem Zoran Didek, katerega naša širša javnost še sploh ne pozna, in Alojzij Kogovšek, ki se v javnosti doslej še tudi ni pokazal. V ostalem pa sodelujejo na razstavi že sama znana imena: Kalin Zdenko, Klemenčič Dore, Kregar Stane, Mihelič France, Musič Zoran, Pavlovec France, Putrič Karol in Sedej Maksim.

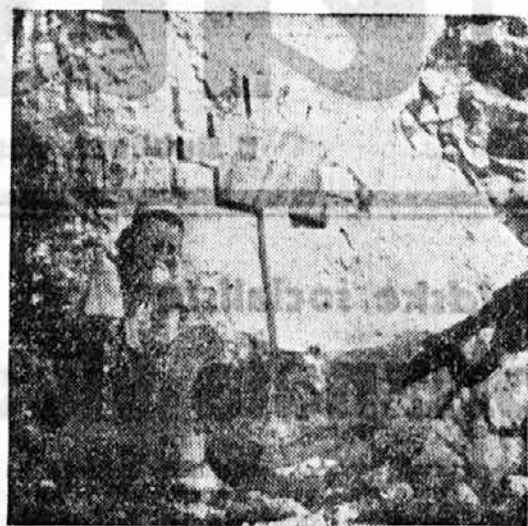
Med temi najmlajšimi razstavljalci je gotovo najzanimivejši Kregar Stane, ki v Ljubljani doslej sicer še ni razstavjal, je pa s tem večjim uspehom nastopil že v Pragi, kjer je tudi študiral. Kritike po praških listih so si bile edine, da je Kregar dober slikar. Če to potrdi, vsekakor drži. Na tej razstavi bo razstavil svoje surrealistične kompozicije, kakor »Meditacija na terasi«, »Predsmrtna pesem«, »Romar« itd.

Mihelič je topot razstavil tempera, dočim smo videli doslej od njegovih del samo grafiko. Musič Zoran bo razstavil dela iz dveh južnih pokrajin (Spanija in Dalmacija). Pavlovec je znan po svojih delih iz tihotižja in po portretih, dočim bo Putrič postavil v Jakopičev paviljon veliko kompozicijo »Ribič«. Sedeja poznamo že iz prejšnjih razstav po njegovih kompozicijah iz socialnih motivov, dočim nam bo na tej razstavi pokazal dela iz koloristične smeri. Didek in Klemenčič bosta razstavljala pokrajinske motive iz okolice Celja. Kalin je že poznan plastik, dočim nastopa Kogovšek s svojimi kipi prvič na razstavi.

V celoti bo razstavljeno okrog 70 del. Z ozirom na to, da imajo skoraj vsi razstavljalci umetniki nekaka podobna likovna stremjenja, bomo imeli tokrat prvič priliko videti dokaj enotno razstavo. Razstava sama pa bo morda ena najzanimivejših, kar smo jih zadnje čase videli v Ljubljani. To pa radi tega, ker se nam bo predstavila cela vrsta naših najmlajših upodabljajočih umetnikov. Ljubljana je že nekajkrat dokazala, kako zna ceniti stremjenja slovenskih upodabljajočih umetnikov. Zato se najbrž ne varamo, če smo prepričani, da bo naša javnost tudi tokrat, ko gre za priznanje našim najmlajšim umetnikom, dokazala smisel za stremjenja in izpopolnitev naše umetnosti.

Vsi sveti v gorah

Nad božjo naravo sanja vsa trudna in zamisljena otožna jesen. Tudi narava se v teh dneh porajanja in dozoreja vrača sama vase, da se

Spominski križ Pavlu Šumanu pod Mrzlo goro.

odpočije in zbere moči za novo vrgred. Za pozno jesen, za praznike rajnih nam je narava pridelala svoje zadnje cvetje: resne krizanteme, da z vedno zeleno smreko in bršljanom kraši grobove.

Kakor rože v venu se vrste v božji narodi naše lepe planine. Njih lepota, čudovito delo Stvarnikov rok, privablja k sebi stotisoče obudovalcev, da jim razkrije veličastvo stvarstva. — Mala človeška bitja se vzpenjajo v to božje veličastvo, da bi si oddahnili na vrhovih, ki jih more doseči človeška moč.

Neizbrisna usoda smrti, nad katero še ni triumfirala nobena tehnika, pa nas v planinah bolj kakor drugje opominja na minljivost tega sveta. Najlepši vrh, najbolj nedolžna stena in najbolj vabljiv prelaz ti lahko postanejo skrivnostna vrata, skozi katera mora sleherno živo bitje: smrt.

Koliko mladih življenj je v naših planinah že šlo skozi ta skrivnostna vrata. Vsako leto rasejo v planinah novi grobovi, vsako leto je vklesanih v stene nekaj novih križev, ki naj bi bili mrtvim v spomin, živim v opomin. Jesensko listje pada na te planinske grobove, veter prinaša in odnaša vejice, kmalu jih bo narava vse pobalila. Vedno in vedno pa se vračajo k tem grobovom misli pokojnikovih dragih.

Spominska plošča dr. Juču pod Triglavsko steno.

In na praznik Vseh svetnikov ter na Vernih duš dan, ko med vrhovi bolj izrazito kakor drugače veje večna melodija božje narave, se vedno najde kdo, ki se vzpne v hribe, da tam položi krizanteme, prižge svojemu mrtvemu prijatelju lučko ter v iskreni molitvi priporoči njegovo dušo Vsemogočnemu.

Spominska plošča Topolovcu pod Severno steno.

Vlomilska tolpa „deluje“ okrog Celja

V 4 nočeh 4 vlomi

Celje, 31. oktobra.

Dogodki zadnjega tedna kažejo, da je severno od Celja pridno na delu doslej neznana vlomilska tolpa, ki je prav v zadnjem tednu izvršila ponoči štiri vlome. Mogoče je bilo izvršenih v tem času še več vlomov, ki pa do sedaj še niso znani.

Najprej je bilo javljeno, da je bilo v noči od ponedeljka na torek vlomljeno v hlev župnišča v Črešnjicah. Neznani vlomilec, oziroma vlomilci so odpeljali iz hleva kravo, ki je bila kupljena prejšnji dan za 1500 Din.

Takoj naslednjo noč — to je od torka na sredo — je bil izvršen velik vrom v trgovino z me-

šanin blagom v Stranica, last g. Sivca. Zlikovci so jo popolnoma izropali.

V noči od srede na četrtek je bilo pa vromljeno na Frankolovem v mlin Društvenega doma in je bilo odnesenih okrog 300 kg pšenične moke.

Tudi v noči od četrtka na petek je bil izvršen vrom in sicer v župnišče na Frankolovem. Ni se pa posrečilo, ker je bil vlomilec pravočasno zasačen in prepočen.

Iz navedenih podatkov je razvidno, da je gotovo na delu dobro organizirana vlomilska tolpa, ki si je izbrala sedaj za delokrog svojega delovanja kraje med Celjem in Konjicami.

Maribor brez telefonskih govorilnic

Maribor, 30. oktobra.

Javne telefonske govorilnice so za mesto, kakor je Maribor, skoraj nekaj samoumevnega. Zablago pa jih v Mariboru še vedno nimamo, oziroma nekaj let smo imeli javno govorilnico na Glavnem trgu v paviljonu avtobusnega prometa, pa se je morala umakniti, da je dala prostor za prometno pisarno. Potem je bila zgrajena nova celica za javno govorilnico na promenadi Aleksandrove ceste, ki pa že dve leti čaka zama na telefonski aparat. V javnosti se je že opetovano čula kritika, da nimajo merodajni krogi za nujno potrebne javne govorilnice nobenega smisla. Nasprotno pa je ravno res, da se ti krogi za govorilnice še preveč zanimajo. Zanimanje je tako veliko, da vlada ostrakonkurenca med mestno občino in pošto upravo in ravno zaradi te konkurence nimamo še sedaj govorilnic.

Mestna občina je po pravilniku upravičena, da lahko na svojem področju zgradi in upravlja javne telefonske govorilnice ter seveda uživa tudi njihov dohodek, ki nikakor ni majhen. Prav isto pravico pa si lasti pošta uprava, ki mestni občini očitno ne privoščiti govorilnic, temveč bi jih rada sama upravljala. Ker pa pošta uprava nima svojega zemljišča, na katerem bi govorilnice zgradila, zahteva od mestne občine, da ji ta odstopi svoje zemljišče brezplačno, oziroma ji prepusti v brezplačno uporabo že zgrajeno telefonsko kabino na promenadi. Tako traja to prerkanje že nekaj časa sem in tja ter se ne krene z mrtve točke. Sedaj pa je prišlo kočno vendar do pogajanj in najbrže se bo vprašanje javnih telefonskih govorilnic v Mariboru ugodno rešilo na ta način, da bo občina odstopila zgrajeno kabino poštini upravi proti primerni najemini.

Na boljše gre po poročilu Narodne banke

Belgrad, 30. oktobra. AA. Danes se je vršila redna seja upravnega odbora Narodne banke. Prisostvovali so ji razen članov iz Belgrada tudi vsi člani iz države. Glavni ravnatelj banke dr. Milan Protić je podal poročilo izvršilnega odbora. Iz njega se vidi, da je stanje bančnih zadev v vsakem pogledu zadovoljivo. Prihod deviz meseca septembra je bil približno trikrat tolikšen kakor v istem mesecu lanskega leta. Značilno je tudi naraščanje posojil: v dveh mesecih so dosegla 100 milijonov Din. Sploh so gospodarske razmere v državi ocenjene kot ugodne, zlasti glede na ugodni razvoj cen poljskih pridelkov, kar je izredno velikega pomena za našo državo.

Iz poročila odbora se dalje vidi, da se je Narodna banka odzvala apelu vlade, v čl. 3 odst. 7 uredbe o likvidaciji kmetskih dolgov z dne 25. septembra 1936 in izdala razne sklepe o denarnih zavodih, ki so delno svoj kmetski portfelj reeskontirali pri Narodni banki. Za ta del svojega portfelja bo Narodna banka denarnim zavodom računala samo tiste obresti, ki jih bodo ti denarni zavodi sprejeli po omejenih uredbi o likvidaciji kmetskih dolgov, to je 3%.

Po izjavi guvernerja dr. Milana Radosavljeviča in v zvezi s pravilnikom o izvajanju uredbe od 25. septembra t. l., bo Narodna banka tudi nadalje izdajala ukrepe, v kolikor bo za to potrebna v mejah statutarnih določb o poslovanju Narodne banke. Poleg drugih tehničnih zadev so na podlagi čl. 65 in 66 statuta banke izvolili za člane eskontnega odbora podružnice na Cetinju Rista Gordića, trgovca na Cetinju, in Nikolo Kneževića, trgovca na Cetinju.

Na jesenskem trgu

Ljubljana, 31. okt.

Današnji trg je zaradi dveh praznikov zelo napolnjen z vsemi dobrotami in prepotrebni stvarmi. Ljubljanske gospodinjice so morale danes pobrati zadnje ostanke iz svojih denarnic, kajti zvečer jih bodo morale napolniti z novim blagoslomom.

Ribji trg je bil zaradi viharjev, ki divjajo na morju, slabo založen, tudi je bilo malo sladkovodnih rib. Zato pa je bila kupčija še precej dobra, dasi so bile cene ribam zelo visoke.

Za 40 Din se je dobilo kg lubena, lista, trilje, jezik, zlatobrova in postrvi. Zobatec je veljal 34, tun pa 32 Din kg. Skuše so bile po 28 Din, sardele po 20, sardelice po 16 in šuke od 16 do 24 Din kg.

Sadni trg je najbolj založen z jabolki, ki so jih prinesli na trg v košarah in koših. Vendar se je cena tudi le-tim pretekli teden precej dvignila. Drobna jabolka veljajo 3 do 4 Din, nekoliko lepša pa kar po 5 do 8 Din kg. Hruške veljajo kilogram od 3,50 do 7 Din. Grozdje slabše po 4,50, boljše po 5 do 8 Din. Orehi po 20 do 24 Din kg.

Živilski trg je napolnjen z različnimi poljskimi pridelki. Tudi tu so cene poskočile. Krompir je po 1 Din ali 3 kg 1,75 Din. Kartofla velja kg 7 Din. Lepe zeljate glave od 1 Din do 2. Gobe so feburarji po 2 Din merica, ravno tako lističe in zelenke, parkelci po 1 Din.

Cvetlični trg je radi Vseh svetov popolnoma napolnjen in imajo prodajalci svoje stojnice vse ob Jugoslovanski tiskarni. Toda zaradi slane, ki je pomorila cvetje, so cene ribam zelo visoke. Tako stane en sam cvet okoli 6, lepi seveda 6 do 10 Din. Košarice so od 20 do 25 Din komad, dočim so venci po 8 do 10 Din. Vsekakor bodo morali letos krasitelji grobov prav globoko seči v žep.

Na perutninarskem trgu je veliko jajčk, ki so po 1 Din ali celo po 1,25 Din komad. Piščeta so po 15 do 25 Din, purani pa po 55 do 60 Din.

Književna nagrada mesta Maribora v spomin A. M. Slomška

Maribor, 30. okt.

V vseh področjih javnega življenja se pozna delavnost in iniciativnost sedanje občinske uprave v Mariboru. Osobito pozornost pa je vzbudil v vrstah kulturnih delavcev sklep, ki ga je napravil upravni odbor občinskega sveta dne 4. junija t. l. na pobudo mestnega svetnika dr. Sušnika in nekaterih njegovih tovarišev. Sklenil je, da se ustanovi stalna literarna nagrada mesta Maribora, ki se bo nazivala »Slomškova nagrada«. Upravni odbor je tako votiral za leto 1936 znesek 2500 din ter naročil, da se izdela pravilnik za podelitev nagrade. Ta pravilnik je sedaj izdelan ter predvideva med drugim da se podeli nagrada vsako leto na dan Slomškove smrti v podoro in vzpodbudo slovenskim pisateljem, ki delujejo v Mariboru. Nagrada podeli posebno razsodišče, v katerem so mestni župan z dvema članoma mestnega sveta, član Kluba književnikov v Mariboru, član Zgodovinskega društva in član Slomškove družine. Letos se nagrada zaradi poznega termina ne more razpisati, pač pa se bosta zato podelili prihodnje leto dve nagradi po 2500 din.

Izrabite ugodno priliko od 31. X. do 10. XI.

Velika odprodaja cca. 200 raznih damskih plaščev od Din 150— naprej in za cca. 200 damsk. plaščev blaga po zelo nizki ceni. Prodaja se v skladišču

Tyrševa cesta št. 41 nasproti sv. Krištofa

Celjske novice

Celje, 31. oktobra.

Prezanimiv pojav je vsekakor celjska »Nova doba«, kjer ima precej veliko besede sam gospod narodni poslanec Ivan Prekoršek, doma iz Prekorja, občina Škofja vas pri Celju. Ta vsekakor zanimiv list se bavi v zadnji številki, ki je izšla včeraj zvečer, v glavnem z zadnjimi občinskimi volitvami. Da ta listič ni resen list, vedo že davno vsi Celjani, da je zmožen pisati take bedarije in čenče, kakor smo jih brali v tem najnovejšem produktu pohorske ideologije tega si pa res nismo mislili. Prav vse mogoče stvari smo brali v tej številki, pogrešamo samo besedo, dve o tem, zakaj je rojstna vas gospoda narodnega poslanca Prekorška prišla v druge roke in ni bila izvoljena tiista lista, ki je bila gospodu Prekoršku bolj pri srcu; in pa še to pogrešamo, kako je g. Prekoršek trgal v Sv. Petru v Savinjski dolini naše letake. Da bi bila elika o občinskih volitvah v celjskem okraju popolna, bi bila morala »Nova doba« vsekakor omeniti tudi ti dve stvari.

Včeraj se je Zagreb »branil« pred napadom iz zraka. Dvanajst avijonov je »bombardiralo« mesto.

Anketa o voznem redu

Ljubljana, 31. okt.

Kakor smo poročali včeraj, je bil ana železniškem ravnateljstvu anketa za novi vozni red v letu 1937-38 v območju ljubljanske železniške direkcije. Anketo je vodil direktor g. dr. Fatur, prisostvovali pa so ji zastopniki vsih prizadetih ustanov, glavni referat je imel g. svetnik Petek, ki je v glavnem poročal o uspehih mednarodne konference v Montreuxu, ki je bila sredi oktobra. Po referatih in debati, ki je nato sledila so bile soglasno sprejete zahteve, ki bodo v znatni meri izboljšale železniški promet v Sloveniji.

Huda nesreča

Celje, 31. oktobra.

V četrtek je 40letni brezposelni rudar Gotuš Ivan iz Trnovca pri Laškem pri delu v gozdu padel po strmini, priletel s hrbtom na sekuro in dobil težke poškodbe. Golouh je skoraj izkervavel in je njegovo stanje slej ko prej resno.

Zaradi neozdravljive bolezni v smrt. Včeraj okrog 5 popoldne so našli v njegovem stanovanju v Strossmayerjevi ulici obešenega med vrati bivšega 46 letnega trgovca K. A. Poskušali so ga spraviti k življenju z umetnim dihanjem, kar se jim pa ni posrečilo. K. je zapustil poslovalno pismo, v katerem je zapisal, da gre v smrt zaradi neozdravljive želodčne bolezni.

Od tu in tam

V ponedeljek se bodo v Belgradu sestali delegati Češkoslovaške z jugoslovanskimi, da po sklepu zadnje konference Male zveze v Bratislavi izdelajo dokončni načrt, po katerem se bo uravnala medsebojna trgovina. Obe državi stremita za tem, da bi se trgovski stiki poživili, zlasti hoče Jugoslavija, da se najde način, kako bi mogla s svojim blagom prodirati na češki trg. Razvrednotenje češke krome je te možnosti zmanjšalo na najmanjše. Obe delegaciji sta za sestanek izdelali več konkretnih predlogov.

Danes dopoldne bodo generali JNS selili svoje pisarne iz Uzunovičeve palače Devanhe v nove prostore. Po prelomu med Uzunovičem in stranko je postalo to nujno. Čujejo pa se tudi glasovi, da se bo Uzunovič tudi formalno odtrgal od svojih političnih prijateljev, če ga ne bo prehitela stranka sama in ga prej izključila. Na znotraj so pa še živa trenja med obema skupinama.

Včeraj je na razpravi o kerestinskih dogodkih začel govoriti državni tožilec in utemeljevali obtožnico. Državni tožilec je vse navedbe obtožnice vzdrževal, njegov govor pa ni bil toliko analiza dejanj obtožencev, kakor bolj obsodba zločinov, ki so se dogajali v Kerestincu. Za njim je prvi govoril od obrambe znani dr. Ziga Scholl. V torek se bo razprava nadaljevala in bodo govorili še ostali branilci.

Ploče so pristanišče Metkoviča v Hercegovini, katero so izboljšali toliko, da bodo tudi večje ladje lahko prihajale v sicer precej plitko pristanišče. Ker pa je tako odvzet Metkoviču zaslužek, ki ga je imel prej od svojega pristanišča na Neretvi, bodo oba kraja zvezali z železnico, ki bo dolga 22 kilometrov. Graditi jo bodo začeli že prihodnje leto. Vsak kilometer nove proge bo stal 700 do 800 tisoč dinarjev.

31. oktober mednarodni dan varčevanja!

Že preko 4000 vlagateljev je do 15. oktobra 1936 naložilo pri

MESTNI HRANILNICI LJUBLJANSKI nad Din 45.000.000— novih vlog

Nove vloge vedno izplačljive brez omejitve, za vse je mčl

MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA

KINO

TEL. 22-21 UNION

Premiera PAUL KELLERJEV roman

„Zima v gozdu.“

IVJE Hansi Knotek

Viktor Staal

TEL. 27-30 SLOGA

Burka iz kmetskega življenja

Vesela nevesta

LUCIE ENGLISH — H. SPEELMANN

TEL. 21-24 MATICA

JUTRI (V NEDELJO) PREMIERA

Ana Demidova

Carjeva svetnika

SYBILA SCHMITZ — K. L. DIEHL

PREDSTAVE OB DELAVNICAH OB 16.15, 19.15, 21.15

TEL. 21-24 MATICA

JUTRI (V NEDELJO) PREMIERA

Ana Demidova

Carjeva svetnika

SYBILA SCHMITZ — K. L. DIEHL

PREDSTAVE OB DELAVNICAH OB 16.15, 19.15, 21.15

Naročajte in širite „Slovenski dom!“

Ljubljana danes

Koledar

Danes, sobota, 31. oktobra: Volbenk. Jutri, nedeljo, 1. novembra: Vsi sveti.

Pojutrišnjem, ponedeljek, 2. novembra: Verne duše.

Spominska svečanost za umrle vojake v svetovni vojni šentpeterske župnije bo v nedeljo, 1. novembra pri vojnem spomeniku ob šentpeterski cerkvi. Ob pol 11 bo v šentpeterski cerkvi maša za umrle, nato pri spomeniku molitve za umrle, žalni govor in petje žalostink. Vabimo vse, da se svečanosti udeležijo.

Mlinar in njegova hči na odru Rokodelskega doma. Jutri bo uprizorilo rokodelsko društvo ljudsko igr »Mlinar in njegova hči«. Predprodaja vstopnic bo jutri od 10 do 12 v Rokodelskem domu, Komenskega ulica št. 12. Pričetek igre je ob pol 8 zvečer.

»Mlinar in njegova hči« in »Jelenovi« »Grobovi« na Trnovskem Prosvetnem odru. Prosvetno društvo Trnovo vprizori drami ob 20. žaloigro v 5 dejanjih »Mlinar in njegova hči«, v nedeljo, 1. novembra ob 20 pa »Jelenovo resno igr« v 3 dejanjih »Grobovi«. Vljudo vabimo vse prijatelje k tem prvim predstavam v letošnji sezoni. Predprodaja vstopnic eno uro pred pričetkom.

Sporod svečanosti na vojaških grobovih o Vseh svetih. Kakor običajno priredijo tudi letošnje Udruženje rezervnih oficirjev, Zveza dobrovoljcev in Udruženje vojnih invalidov žalno svečanost o Vseh svetih, dne 1. novembra t. l. popoldne pri vojaških grobovih na ljubljanskem pokopališču. Začetek bo takoj po opravljenih molitvah pri pokopališkem križu, to je nekako ob pol 16. uri.

Sporod bo sledeči: 1. Godba otvori svečanost z religioznim koralom; 2. združeni pevski zbori zapoje prvo žalostinko; 3. govor; 4. bivši vojni rati odmolijo cerkvene molitve in zapoje »Reši me, Gospod!«; 5. pevci zapoje drugo žalostinko; 6. godba zaključi svečanost. — Zastopniki vojaških in civilnih oblasti, društev, pevci in godba se zbere okoli spomenika judenburških žrtev, ostalo občinstvo pa okoli grobov.

V ponedeljek, dne 2. novembra t. l. pa se vrši ob 9 v franciskanski cerkvi žalna sv. maša za vse padle in umrle borce in člane gori omejenih organizacij, h kateri se vabijo zastopniki in vse občinstvo.

Most pri Cesarški uti do nadaljnjega zaprt. — Mestno poglavarstvo v Ljubljani sporoča, da bo lesen most čez Mali graben pri Cesarški uti na Viču zaradi popravila do nadaljnjega zaprt za promet. Vozni promet se bo vršil začasno proti Ljubljani po Cesti dveh cesarjev, proti Viču pa po poti, ki pride na državno cesto v bližini mostu čez Mali graben.

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani

DRAMA

Začetek ob 20. uri

Sobota, 31. oktobra: »Kralj Lear«. Izven. Znižane cene od 20 Din navzdol.

Nedelja, 1. novembra: »Prva legija«. Izven. Znižane cene od 20 Din navzdol.

Ponedeljek, 2. novembra. Zaprto.

OPERA

Začetek ob 20. uri

Sobota, 31. oktobra: Ples v maskah. Red B.

DRAMA

Na praznik Vseh svetnikov 1. novembra bodo vprizorili v drami Lavryjevo delo »Prva legija«, ki predstavlja igr visokih vrednot, ter umetniško izredno dognane oblike. Sodelujejo: Levar, Kralj, Debevec, Stupica, Jan, Jerman, Lipali, Sancin, Skrbinek, Gregorin. Režiser: Ciril Debevec. Predstava bo izven abonmaja po cenah od 20 Din navzdol.

V torek 3. novembra se bo vršila premijera Katajeve komedije »Kvadratura kroga« v režiji ing. arh. Bojana Stupice. Delo je duhovita, zabavna, rahla satira na sodoben zakon dveh sovjet-skih parov, obravnava na humoren način stanovanjsko krizo, ter vprašanja kaj je moralno in kaj ni moralno. Sodelujejo: Mira Danilova, Severjeva, Stupica, Sancin, Jerman in Potokar. Predstava bo za premijerski abonma.

Na danpred Vsemisveti

Ljubljana, 31. okt.

Ze nekaj dni sem živi Ljubljana popolnoma pod vplivom praznika Vseh svetnikov. So to dnevi, ko leže nad mesto nekaka melanholičnost in iz prejšnje živahnosti se razvije neka počasnost in otožnost. Ne samo praznik Vseh svetnikov in Vernih duš dan, že vsi dnevi prej so posvečeni spominu mrtvih. Brez trušča se pomikajo proti pokopališču množice, da očistijo grobove in se vsaj na ta viden način oddolijo spominu svojih dragih.

Škrbne roke stare mamice se oprijemajo grebelca, z velikimi težavami, a z nič manjšo ljubeznijo, popravlja grob svojega sina. On, o katerem je mislila, da ji bo na stara leta opora, leži sedaj tukaj na božji niži. Vso svojo materinsko ljubezen poklanja sedaj stara žena grobu, v katerem spi večno spanje njen ljubljani sin.

S sklonjenimi glavami stopajo med grobovi, potopljani sami v sebe ljudje, ki imajo na tej božji niži svoje najdražje, sorodnike, prijatelje ali znance. Ti dnevi, ki so posvečeni spominu mrtvih, združujejo na tistem pokopališkem domovanju vse: od najrevnejših slojev do najbogatejših, od nepismenih in nerodnih do učenjakov. Božji vrt, na katerem bomo enkrat vsi našli skupno in enako počivališče, združuje ljudi že v življenju. Na pragu te božje niže odlagamo vso svojo posvetlost ter stopamo med grobove tih in otožni Siromak deli svoja čustva z bogatašem, saj sta tudi grobova njunih dragih oddaljena le nekaj metrov.

Kakor tih, urejen in v sebe potopljen dom, je te dni božja niža. In kakor da spada med to otožno harmonijo, zibljive vetrič cipresine vrhove ter se v večernih urah poigrava z lučkami na grobovih.

Le tu in tam udari v to božjo tišino vsiljiv posvetli hrup: s ceste zarjave hupa in pred zidom se škripi počasi ustavlja veliki avtobusi. Kakor iz množice panjev se vsujejo na pokopališče nove motornice. Vsak od množice je namenjen na določeno mesto, da tam počasi spomin svojega draga, da mu olepša zadnje bivališče, da mu prižge lučko ter v zbrani in iskreni molitvi priporoči njegovo dušo Njemu, v katerega rokah najdoči svoj najlepši pokoj milijoni Njegovih otrok...

Sprehod po razpadajočem grobišču pri sv. Krištofu, kjer spe Vodnik, Jurčič, Levstik, Cop in drugi...

Velikani, ki jih je hvaležni narod pozabil

Ljubljana, 31. oktobra.

Zdaj so dnevi in večeri, ko se skoraj vsakdo med nami spomni, da ima kjerkoli v kakem ograjenem vrtu mrtvih grob s križem, z imenom ali brez njega, s kamenom ali z zeleno rušo ograjen, bolj ali manj pozabljen. Dnevi mrtvih so dnevi enega samega spomina na tiste, ki so odšli.

Lepo in pravega naroda dostojno bi bilo, če bi se te ure in te večere, ko se vračamo nazaj med tiste, ki so se poslovili, spomnili še oni, ki smo jih izgubili vsi skupaj. Tistih, ki jih je izgubil naš narod in od katerih duha, dela in dedščine živi.

Lepo bi bilo; toda kakor dosti drugega lepega in polnebnega, tudi tega ne storimo. Komur zabrede noga med grobove pokojnih velikih slovenskih ljudi, se prepriča o tem in ga morda celo polje bežen sram.

Spominjale se tistih zidanih vrat ob Dunajski cesti v Ljubljani, kjer je napisana zagonebna beseda »Resurrecturis«. Za tistimi vrati je zapuščen, zarasel, polni v strasnem zelenju zasajen, o Vseh svetih mrtlo obupen vrh. Kadar ni jeseni, se zemlja sama usmili opranega, razpokanega, mahovnatga kamena in ga prerasča s fisočnim biljem. Na inženjerskih načrtih je ta prostor zaznamovan kot mrtve, kol divina, čez katero je treba z ravnilom in s šestilom zarisati ceste, avenije in monumente ter čakati, kdaj se bodo načrti uresničili.

Jesen, kakršna je te dni, neusmiljeno razkrinka va praznoto načrtov, ki ostajajo načrti. Vetrovi so potrgali zelenje, bohotne krinke s kamena, z razpadajočega zidovja, iznad praznih grobnic, z žalujočih kipov. Med cipresami visi nebo kakor pozabljena curva, vrbe žalujke lezejo k zemlji in sladijo s seboj zadnje preperelo listje. Izpod ugaslega zelenja in rasti počasi vznikajo zdrgnjeni napis, tu in tam se svetli trdnjavni drobci zlota — rdeče jerebikove jagode so podobne naredko poškopljene krvi.

Tako je te dni pokopališče pri Sv. Krištofu v Ljubljani.

Živim spomenike, mrtvim pozabljenje

Ce stopi človek vanj, se mu zdi, da je prišel na mrtvaški vrh beračev, odkoder bogatni beže. Ohranjeni spomeniki so se umaknili dostojanstveno k prednjemu zidu in k cerkvi, vse drugo se počasi spreminja v brezimno zapuščenost, nad katero tu ali tam joka okrušen, kamenit angel.

Ostanki spomenika Valentinu Vodniku.

Ce človek stopi med podrto kamenje, med sesedajoče se spomenike in prazne grobnice, če pogleda tu in tam na zbledelo ime, ga postane kar na lepem sram. Na tem zapuščenem, divjem, razpadajočem pokopališču sv. Krištofa spijo pozabljene in razmetane kosti tistih mož, ki bi morali na njihove grobove romati v teh dneh po potrpljenju in po vero.

Nešleto spomenikov in plošč je postavil zadnja leta — zaslužnim in nezaslužnim velikim in malim mrtvim in živim možem naš narod, toda nikomur se ni zdelo vredno, da bi enkrat na leto šel med nas nabirat koliko denarja, da bi za vsak slavn slovenski grob na tem pokopališču kupili svečo in za majhen venec rož. Zato se zdi človeku, ki zabrede pred Vsemi svetimi na to pokopališče, da angelska beseda pred vzhodom laže: Resurrecturis — tistim, ki bodo zopet ostali. Nemogoče, saj smo pozabili nanje, ko je komaj dobrih sto let, odkar je umrl najstarejši med našimi velikimi mrtvci.

Tudi tista beseda zanešenega pesnika, da grobovi tulijo je na tem slavnem grobišču brez veljave. Grobovi Vodnika, Copa, Bleiweisa, Zarnika, Langusa, Jurčiča, Levstika molče in čakajo, kdaj bo čeznje zapeljal valjar in jih s cipresami, spomini in spomeniki vred zravnal v cesto za nova, brezsmiselna pokolenja, ki se bodo šla promenado nad grobovi davnih vodnikov in buditeljev.

Sijajen vzgled Slovincem

Da je to res, pokaže sprehod med razpadajočimi spomeniki.

Za novo cerkvijo na levi je grobnica Disateljskega društva. Tja stopi tu pa tam kak trdnjavni ljubitelj naše besede, včasih še morda kdo drugi — grobnica je velika, visoka, čeprav z zemljo zasuta in s travo porasla. Tam spi Franče Levstik, pesnik, kritik, jezikoslovec, pisatelj in značaj slovenski. Njegov grob je vse leto pozabljen, niti šolski izleti ne romajo k njemu kakor k hivalskemu fanliku z gosjo. In vendar so mu sodobniki napisali na ploščo resnico:

»Sijajen vzgled si ti Slovincem bil.«

Klub temu je njegov grob s plevelom zarasel, kar govori o tem, kako velik in hvaležen narod smo.

Zraven Levstika sameva Božidar Rajše. Pod njegovim imenom stojita dve besedi: Rodu pravico! Ce bi bil danes kdo tako velik, da bi si upal povedati to kratko resnico, bi ga morda izbrali za častnega občana. Za Rašča pa in za

njegov klic nima slovenski narod niti dveh dinarjev za konec sveče.

Obema dela družbo še Fran Gestrin, ki je napisal tisto nepozabno balado o prepelici, kjer pravi, da je do groba samo pet pedit. In v grobu okuša resnico, da ni od groba do pozabljenja niti toliko, če je človek bil slovenski pesnik.

Nič boljše se ne godi tovarišema Andrejčkovemu Joželu, ki uživa na tem pokopališču samo žalost brez veselja, in Simonu Rutarju, slovenskemu zgodovinarju izza časa, ko je bilo zgodovinsko raziskavanje slovenske davnine še ju-niško delo.

A ti imajo vsaj nekako streho in so skupaj in se v mesečnih nočeh lahko pogovarjajo o svoji usodi.

Čop, velikan učenosti...

Drugim je na tem panteonskem razruše-nem grobišču še slabše.

Nekje ob levem zidu je kos odbitega črne-ga stebra, čez katerega je ovit bršljan. Ob vznožju stebra je odprta kamenita knjiga, ob njej rjave zadnji, od dežja raztrti ostanki železne svetiljke. Svetiljka je tiste vrste, kakor petrolejke javne razsvetljave po večjih vaseh. Groba ni, ne kamna, pod spomenikom, okoli katerega razpada vdolbina iz rdeče opeke, je nekako gnezdo iz bršljana. Tu spodaj nekje gni-jejo kosti enega največjih duhov, ki jih je vo-dil slovenski narod: Matije Čopa, prijatelja in pobratima Prešernovega. Kdor to veliko ime slovenskega prijatelja muz zapazi, stopi mor-da blizu in s težavo bere pretresljivo posmr-t-o poslanico:

Jezike vse Evrope je učene govoril, ki v tem grobu spi.

Umetnosti te ljubil je zgubljene

Mu ble so ure, ko njim služil si.

Mladenkam v Reki, Ljubi in Ljubljani,

netrudni učenik je um vedril.

Ako bi daljši časi bli mu dani,

Svoj narod s pismi bi razsvetlil bil.

Pero zastavi komaj, stare Slave

buditi rod. Odnese val ga Save.

Na grobu človeka, ki mu je Prešeren sam priznal, da je velikan učenosti, je še večeraj ležal star preluknjan beračev čevljev... Tako je na pokopališču velikih Slovencev pri sv. Krištofu v Ljubljani.

Nič bolje ni Čopovemu sosedu pri pokojiu. Valentinu Vodniku. Tudi njegov spomenik je stebrast, le da je bogatejši, korintski. Vrste ni na njem, čeprav bi jo človek pričakoval. Pač pa se blesti v zadnjem zlatu na njem prešerna prerokba prvega pesnika Ilirije, občudovalca Napoleona in veselega meniha Valentina Vodnika:

Ne hčere ne sina

po meni ne bo,

dovolj je spomina,

me pesmi pojo.

Ce kdaj stopi pred svoj grob, vidi lahko, da ni mislil resno; na njegov grob so tisti, ki se je nanje zanašal v pesmi, pozabili. Kako ne bi pozabili na njegove besede.

Aleje pozabljenih grobov ni kmalu konec,

če hoče človek pregledati vs.

Nekje med praznimi grobnicami je črn

spomenik s pozlačenim grbom. Grb nosi krono

Mrtvaški zvon nad našim rodnom

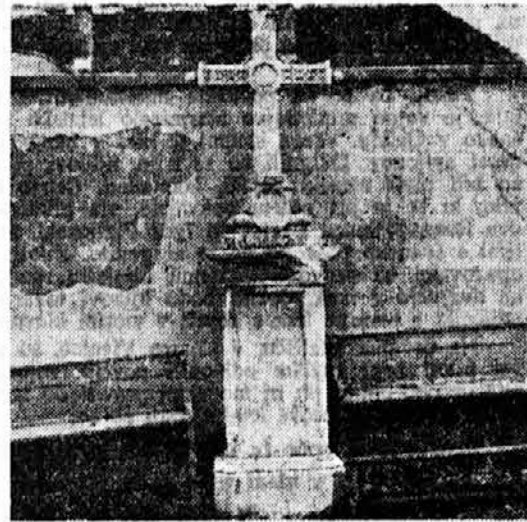
Kakor čez mrtvo goličavo se podi jesenski ve-ter preko Karavank, sklanja vrhove visokih smrek, ki so stoletja dajale iz svoje erede ponosne mlaje, postaja vse hujši ter buči proti Gospejsveti, da tam zagluši s svojim šumom pritajeno zvonjenje iz staro-davnega zvonika, se nato razbeži po vsej deželi, da zagluši po njej slovensko pesem, da vzame slo-venški pesmi in slovenski besedi njen blagodoneči zvok.

Kakor v ogromno, samo z mislimi obseženo pokopališče, je spremenjena starodavna zibelka slo-venstva. Življenje za življenjem hira, grob raste pri grobu in vedno manj jih je, ki bi prižigali na praznik Vseh svetnikov in na Vernih duš dan lučke na grobove njih, ki so se borili za svobodo te, nekda tako lepe, živahne in cvetoče, sedaj pa vedno bolj otožne in izumirajoče dežele slovenske pesmi.

Jeseni, na Vernih duš dan, ko rože mro, ko odupha zadnje listke z dreves, plavamo s svojim duhom tja preko meje, nad vasi, ki so bile nekoč naše, domače. V njih, kjer je tekla zibelka vsemu slovenstvu, je danes mračno, otožno, turborno od-mevajo po deželi zadnji zvoki gosposveltskega zvona. Nekoč je bilo to znamenje vstajanja, moči in zadovoljstva. Danes oznanjajo ti odmevi le še umi-ranje. Jesenski veter razbija nekda tako ubrano

in na kroni se vzpenja kozorog. Čez spomenik se vije kača — tu trohne preperle kosti ele-gantnega poljskega slahičca in prvega zbiralca slovenskega narodnega blaga Emila Korytka. Še naprej je Anton Linhart, Camiliolae carto-graphus, oče »Veselega Matička« in županove Micke, prvi dramatik nove slovenske književ-

»Spomenik« prvega tiskarnarja in založnika slo-ven-ke knjig Jožefu Blasniku.

Njegov zadnji dom je pozabljen kakor njegove pesmi, ki nosijo ovenel naslov: Rože s Kranjskega.

Še drugje sta dva, ki imata oskrbovana spomenike: Josip Jurčič, ki v praznino kliče s plošče Tugomerjevo devizo:

Trd bodi neizprosni, moč jeklen,

kadar braniš je časti in pravde

narodu in jeziku svojemu.

Pesnik »Desetega brata«, in »Jurija Kozja-ka«, klasik slovenske pokrajine in kmečkega življa nima nič več obiskovalcev kakor Gre-gor Rihar, mašnik, zakristan, organist ter prvi slovenski pevskladnik.

Matej Langus brez zemlje

Prav na drugi strani, ob zidu proti mestu zasenčena plošča, da je tu grob Mateja Lan-gusa, največjega slikarja slovenske romantike, ki je begal po domovini in po Evropi in na-slikal slovensko apotezo v šmarnogorskem sve-tišču. Na njegovem grobu ni niti plevla; so-sed, ki so ga izkopali, toliko, da ni potegnil v svoj grob še Langusovega prostora.

In tako naprej se vrste veliki in mali gro-bovi. Bleiweiss, Zamih, Eimppennan Jože in Fran, Zois, Tušek, Metelko, Svetličič, Jeran, Marn in Blasnik. Cel panteon našega pozablje-nja... ne žalostno, kakor jesen.

Govorili so, da bo na tem stal Hram sla-ve. Naj inženirji hite, da se ne bodo z grobovi in s spominom na naše velike ljudi izgubile pri sv. Krištofu se njihove kosti. Kaj bomo zaprli potem v naš Panteon? Potem nam za baha-rijo ne bo ostalo drugega kakor zavest, da znamo hitro pozabljati.

Mariborsko gledališče

Sobota, 31. oktobra ob 20. uri: »Ciganski primaš«. Red B.

Nedelja, 1. novembra ob 20. uri: »Živi mrtveci«.

Znižane cene. Zadnjič.

Ponedeljek, 2. novembra: Zaprto.

Torek, 3. nov. ob 20. uri: »Prva legija«. Red B.

Shakespeare: Ukročena trmoglavka. Ta duho-vita in z bleščicami verzi pisana komedija v pre-vodu O. Zupančiča ter v režiji J. Koviča bo nasled-nja dramska premiera. Nastopijo Starčeva, Rasber-gerjeva, Zakrajškova, Gorinskova, Nakrst, Gorin-šek, Verdonik, Košta, Crnobori, P. Kovič, Košič, Grom, Rasberger, J. Kovič, Blaž, Harastovič, Ma-lec, Standerker in Turk.

Maribor

Izpememba pri poveljstvu garnizije. Iz Mari-bora je prestavljen dosedanjí dolgoletni garnizionar polkovnik Marko Nikolič v istem svojstvu v Zemun. Za garnizionarja v Mariboru je imenovan podpol-kovnik Dobrovoja Maslač, ki je dosedaj deloval pri Vojnem okrogu.

Na obisk grobov v Gradec bo vozil jutri v ne-deljo »Putnikov« avtokar iz Maribora ob pol 8. iz-pred hotela Orel. Povratek bo ob 23. uri.

Trgovinsko računstvo in geometrijsko risanje. V ta kurz, ki se je pričel v organizaciji zbornice obrtnopospevalnega zaveza v Mariboru dne 27. t. m. za mojstre in pomočnike, se še sprejemajo interesi. Predavanja se vrše vsak ponedeljek, torek in četrtek od pol 8. do 10. ure v prostorih de-ške meščanske šole.

Vozni red na praznih Vseh svetnikov. Policij-sko predstojništvo razglašja, da je jutri na praznik Vseh svetnikov Pobrežka cesta od začetka na Kralja Petra trgu do Mejne ulice med 12. in 19. uro za-prta za vsa vozila, razen za mestne avtobuse. Vsa ostala vozila, namenjena na pokopališče, morajo voziti po Tržaški cesti in Nasipni ulici in nazaj.

Štrašna doživetja francoskega časnika v oblegani španski prestolnici:

Madrid pod škornjem Ljudske fronte

Letalci se upirajo

Tisti ponedeljek je kakih dvanajst nacionalističnih letal letelo nad Madridom in spet metalo nad mesto letake s poročili o položaju na severni fronti. Letaki so vabili marksistično vladu, naj se več ne vdaja nekoristnemu odporu.

Tedaj pa so se zapodili pod nebo trije lovski aparati z letališča v Getafe. Krožili so nekaj časa na jasnem nebu, vohali od daleč okrog Francovih ptičev, potem pa so se previdno spet spustili nazaj na Getafe.

Takoj, ko so se pokazala nacionalistična letala, je vojno ministrstvo alarmiralo letalsko posadko v Getafu. Vsega skupaj je bilo v hangarjih deset avijonov. Dvignili so se trije, njihovi piloti so bili bivši nemški vojaki, komunisti. Četrto letalo, ki se je pri odletu pokvarilo, sta pilotirala dva Rusi, Salomon Bartov in Igor Pjatijski. Šest letal s špansko posadko pa se ni ganilo. Piloti in opazovalci so povedali vojnemu ministru, da se ne dvignejo v zrak, dokler bodo njihovi tovariši-miličniki s severne fronte zaprti v mestni klavnici.

Na drugem letališču, v Cuatro Vientos, so pa vsi piloti brez razlike odklonili povelje vojnega ministrstva. Nihče jih ni mogel pripraviti do tega, da bi šli nad Francove letalce. Bili so se.

Seveda je ta upor že itak redkih in muhastih pilotov izzval v vladi silno razburjenje.

Caballerovi min. so na meji premišljevali, kaj naj naredi z muhastimi letalci. Na zadnje so jim obljubili vse, kar hočejo, potem pa jih poslali proti Cartageni, tako da nima Madrid zdaj drugih letalcev, kakor nekaj ruskih in nemških pilotov. To je vsa letalska obramba španske prestolnice. In s tem par piloti misli Largo Caballero ne le Madrid ubraniti, marveč celo Franca premagati!

Kdor živi v obleganem Madridu, ve, da je tako prepričanje in govorjenje več kakor otročje.

Besede, resnica, pogum in sloga

Ta upor letalcev ni bil prvi sumljivi znak, da raste nezadovoljstvo celo v najbolj zvestih oddelkih v Madridu. Da je temu tako, ni čudno. Vsi odločujoči ljudje, in teh je danes v Madridu sto tisoč, samo govorijo in govorijo.

Vsi sovjeti, vsi odbori, vsi odseki in klubi ne predstavljajo danes drugega kakor poplavo praznega klepetanja. Vse se pripravlja na obrambo in na boj z debato, kakor je to sploh

običaj pri rdečih junakih

Težki oklopni avtomobil, ki so ga nacionalisti v boju vzeli rdečim.

V Madridu je vsak dan po 20 velikih zborovanj, kjer se govorniki ure in ure razkrajajo v praznem besedičenju. Nihče ne štedi s slimo, vsak se naravnost izliva in razliva v neskončnem govorjenju, ki naj služi ožunačevanju tovarišev na frontah. Desettisoči ožunačevalci prireajo shode, kjer govorijo o junaštvu, o načrtih, o pomoči, namesto da bi vzeli puško in šli na bojišče. Tega se pa, kakor je to ponavadi pri rdečih vojvodih, vsi boje. Zato se »vojskujejo v zaledju«.

Ni čuda, da se zaradi tega upirajo miličniki in letalci, ki so iz socialističnih vrst. Nepotrpežljiva je zaradi anarhokomunističnega debatiranja tudi vlada. Kaj ni dovolj, da korakajo štiri vojske španskih fašistov od zunaj nad Madrid? Ali naj se zaradi neskončnega besedičenja pojavi še peta vojska proti vladi v samem Madridu?

Toda brž, ko anarhisti in komunisti izvedo, kakšnega mišljenja je vlada, sklenejo obračunati na kratko. V desetih minutah je na nogah deset tisoč oboroženih ljudi, ki rjovejo proti vladi, proti socialističnim izdajalcem doma in na frontah.

En oddelek krene proti mestni klavnici in tam v nekaj minutah obračuna z zaprtimi miličniki, ki so se uprli zaradi gladi in pomanjkanja.

Druga skupina drvi na Calle de la Carranza, kjer je socialistični dom in tiskarna madridskega dnevnika »El Socialista«. Množica vdere v hišo in v tiskarno, katero so socialisti že izpraznili, nekaj nameščenec, ki jih dobe v poslopju, pomočjejo z opravo vred na cesto skozi okna.

Tretji oddelek je najštevilnejši. Ta krene na Gran Vio, kjer je središče trgovskih hiš in skladišč. V pol ure je trgovsko srce Madrida podobno opustošenemu, izpraznjenemu skledju...

Toda to je vse skupaj samo uvod. Ko sirene zatulijo deseto uro in je treba ugasniti pred smrtno kaznijo vse luči in ognje, prihrumi na ceste mrtvaški spreved težkih oklopnih vozov, na katerih vihrajo črno-rdeče zastave. Na vozovih se lesketajo usodne začelnice CNT, FAI, PC, POUM.

Vse straže, vse patrulje, vsi avtomobili imajo to noč eno geslo: Očistiti Madrid vseh elementov, ki niso dovolj dokazali svoje zvestobe do protifašističnega gibanja in za tem sledi, kar sledi.

Krvava noč, ena izmed mnogih

Kakor sem že zapisal, ne poročam tu o ničemer drugem, razen o tem, kar sem videl sam, ali pa kar so mi povedali ljudje, ki zaslužijo, da jim človek verjame. Poslušajte.

Policijska postaja na Traversia Mariana

Zadnji obhod miličnikov privleče na postajo žalostno gručo žensk, ki so jih prišli na cesti,

potem ko je odzvenelo znamenje ob desetih. Čemu in zakaj, ne ve nihče. Kajti prostitucija ni s podporo vseh oblasti nikdar tako cvetela v Madridu, kakor danes.

V tej gruču so natlačene poštene ženske, ki so izgubile rodbino in nimajo strehe ter vlačuge. Vse skupaj nagnetejo

v umazano celico za zloince. Potem udero vanjo pijani miličniki z revolverji v rokah.

Ali naj nadaljujem? Vzpodbuden je pri tej ogabni zgodbi samo konec.

Vsem tem nesrečnicam brez razlike, kdo so in kaj so, vžgo po celi sramotni komediji miličniki s cigaretnimi ogorki na prsa znamenje FAI. Med presledki, kadar ženske ne vpijejo, je slišati strahotno cvrčanje žganega mesa...

Naravnost nasproti tega policijskega urada je lepa stavba s štirimi nadstropji. Nadzidki in okraški so anarhistični milici dobrodošli, da preizkuša na njih svoje plezalne sposobnosti.

V dobre četrte ure naženo na cesto vse stanovalec te velike hiše. Nekdo zapove:

Odložite takoj vso obleko, če nočete, da vam jo sežgemo na koži!

Nesrečniki store po povelju. Moški, ženske, otroci drhte na cestnem tlaku v mrazu madridske noči. Miličniki škrope z bencinom njihovo obleko in zažgo potem grmado.

Potem pa pride glavno, čemur se črno-rdeči heroji ne odrečejo.

Pred očmi staršev, sorodnikov, pred očmi mož in otrok, ki morajo mirovati v senci puškinih cevi, posilijo rdeči vse ženske enkrat, desetkrat, kdove kolikokrat...

Pripovedujem vam to, kar se je godilo sredi široke ceste.

Ce se rdeči miličniki branijo iti na fronto pred puške Francovih Marokancev, je razumljivo, zakaj. Zato, ker se jim zdi prijetnejše loviti in preganjati ženske po Madridu v imenu rdeče svobode, kakor pa preganjati fašiste po gorskih frontah.

Ljudje ali zverine

Na prste lahko seštetate ženske in dekleta, ki si še upajo iti zvečer po madridskih ulicah. Niti spremstvo moža ali zaročenca ne ustavi miličnikov, katerim se je oko ustavilo na tej ali oni ženski. Možja vržejo na tovarni avtomobil, ki vozi do najbližje ječe. Zensko odvedejo s seboj na svojo postajo, čez dva ali tri dni pa jo pošljejo svojim tovarišem na fronto, ki rabijo dosti tega blaga.

Te strašne noči sem videl v Madridu dvanajst, trinajst, petnajstletne fantaline, še otroke, ki so se kakor besni psi vrhli na odrasle ženske in sredi ulice iz njih naredili vlačuge. Kdor je hotel posredovati, so mu klicali strahovito grozno:

»Stran, ali pa te ugriznem.« Ta groznja doseže zmeraj uspeh, kajti tri četrtine teh zapuščanih podvjavcev nosi s seboj najstrašnejše spolne tolezni.

Nov prizor še tisto noč. Odigrava se sredi mesta na Calle de Cervantes.

V majhnem stanovanju biva bivši konservator madridskega narodnega muzeja.

Nenadno se vrata odpro pod udarci kopit.

»Preiskaval!«

»Upam, da imate nalog?«

»Ni potrebno. Saj se ni mogoče zmotiti. Opravka imam z vašo hčerjo.«

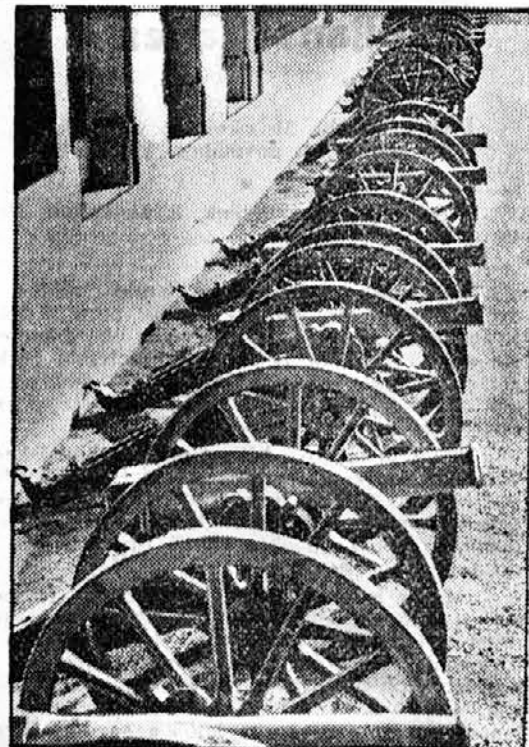
Gospa Munoz, hči konservatorja, je mati majhnega otroka, katerega še doji. Pretekli teden so prišli po njenega moža, ki je bil baje kriv špijonaze. Od tedaj ga ni ne videla, ne slišala več o njem. Pet ali šest miličnikov udere brez nadaljnega v sobo gospe Munozove. Z nogami prevrnejo in odrinejo zibel, potem se vržejo na postelj.

Dete steza s tal roke po materi, katero na postelji križajo.

Ko rdeči heroji odidejo, zagroze staremu očetu:

»Prihodnjic pridete na vrsto vi.«

Na Calle de Moratin izpraznijo spet celo veliko hišo. Vse prebivalce odvedejo v kleti notranjega ministrstva. Notranje ministrstvo potrebuje talcev za varnost pred Francovimi napadi iz zraka.

Topovi, ki so jih v bitki pri Adui I. 1896 Abesinci zaplenili Italijanom, so se spet povrnil v Rim.

Enega samega stanovalec so si prihranili za drugočno zabavo. To je sedemdesetleten častnik bivše kraljeve vojske v pokoju.

Prisilijo ga, da se obleče v star frak, ki ves smrdi po nafalinu. Starec se trese od let in od strahu in je neskončno smešen v zlomljenih lakastih čevljih in v visokem cilindru, ki si ga mora posaditi na glavo.

Miličnice, ki spremljajo svoje fante pri tem velikem republikanskem pošu, se nebeško zabavajo s starcem, ko jim ga izroče v oskrbo. Zabava se začne s svinjskim klaflanjem in gibi, konča se pa s praskanjem in z grizenjem. Starec je ves krvav in ranjen od teh amazonskih krempljev. Napol mrtvega in opotekajočega nazadnje še zvežejo, ga pripno na obesalniki in ga ustrelje.

Zato, ker je bil častnik? Ne, tega se nihče ne domisli. Zato, ker so pri njem, buržuju staremu, v omari našli star, potlačen cilindar. Mož in cilindar sta bila v svoji nemoči nevarna republik socialističnih baronov...

(Dalje.)

Radio

Programi Radio Ljubljana

Sobota, 31. oktobra: 12.00 Plošča za ploščo, pisana zmes pesmic, veselih in godbe za ples — 12.45 Vreme, poročila — 13.00 Čas, spored, obvestila — 13.15 Plošča za ploščo, pisana zmes pesmic, veselih in godbe za ples — 14.00 Vreme — 15.00 Za delopusti! (Igra Radijski orkester) — 18.30 Pomen denarnih zavodov za varčevanje in napredek nar. gospodarstva (dr. Vlad. Murko) — 18.45 Naša kri, naše morje (g. Joža Likovč ob priliki dneva Jadranske Straže) — 19.00 Čas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nac. ura: Praviš, ganizator kmetijskih predavanj in tečajev v Srbiji — Atanasije Nikolč (Svetislav Sumarevič) — Bgd — 19.50 Pregled sporeda — 20.00 Zunanja politika (g. uredbnik dr. Alojzij Kuhar) — 20.20 »Zmeda v studiu«. Zmesam večer (po neki noveli iz IV. letnika revije »Radio Ljubljana«), besedilo napisal Niko Kuret. Režija: Ivan Pengov. Sodelujejo: člani rad. dram. družine in Radijski orkester. Vmes nekaj pios — 22.00 Čas, vreme, poročila, spored — 22.30 Muzikalni drobci (Radijski orkester). Natančnejši spored dobite v tedniku »Radio Ljubljana«.

Drugi programi

Sobota, 31. oktobra, Belgrad I.: 19.50 Srbski večer — 22.20 Kavarniška godba — 22.50 Plesna glasba — Zagreb: 20.00 Bosanski narodni običaji — 20.30 Violina — 21.00 Zabavni večer — 22.20 Plesna glasba — Dunaj: 19.15 Ciklus avstrijskih operet — 22.20 Klavir — 23.10 Plesna glasba — 24.00 Ciganska glasba — Trst-Milan: 17.15 Plesna glasba — 20.45 Opera, nato plesna glasba — Rim-Bari: 20.40 Opera, nato plesna glasba — Praga: 20.05 Simfonični koncert — 22.30 Kabaret — Varšava: 19.30 Simfonični koncert — 22.00 Plesniški koncert — 22.30 Zabavna glasba — Berlin-Hamburg: 20.10 Operetni večer — Königsberg: 20.10 Flotova opera — Ales. sandro Stradella — Bratislava-Lipko: 20.10 Valčki — Strassbourg: 21.30 Alzaški večer.

Zeleni pekel

»Španski fantje, ti Indijanci,« je pripomnil. »Petrolej poznajo čisto natančno po tipanju in po smrdu. Vendar se nam je zadnjič pripetilo, da se je nekdo izmed njih hotel kopati v čistilnici. Seveda je utonil kakor kamen. Zato smo morali naročiti v Pilco-mayo kavelj, kakršen je potreben za dviganje čolnov.«

S tem se je naše poznanstvo s pionirji Standard Oila končalo, če ne štejemo k temu še četrtega površnega srečanja.

Kajti drugo jutro smo odpotovali naprej. Zmeraj se jih bom spominjal z vso hvaležnostjo, zakaj zaupali so našemu poštemu obrazu in so delili z nami vse, kar so imeli. Odkritosrčno upam, da se bom s temi pogumnimi, ljubeznivimi možmi še kdaj srečal.

Zadnje srečanje z njimi smo doživeli v Yacuibi. To srečanje ni bo zmeraj ostalo v spominu kot primer vzorne velikodušnosti in dobrosrčnosti.

Urrio se je mudil neke na železnici. Ni se nam posrečilo, da bi dobili zvezo z njim. Tigrovec in jaz sva bila docela suha. Še zmeraj sva potovala sama s svojimi Indijanci in od naslednjega Urrijevega taborišča naju je ločilo tri sto kilometrov. Imela pa nisva niti beliča več v žepu.

Zaradi te okoliščine naju ni prav nič presenetilo, če naju je kdo imel za ubožna potepuha in če bi naju bil odslovil.

Toda lastnik hotela, Španec orjaškega trebušnega obsega, ki je imel glavo podobno Noetovemu jajcu in je bil včasih tenor v mestni operi, nam je plačilo odložil, dokler ne

bi prišla do Tarie. Neki mlad Amerikanec, inženjer Standard Oila nama je ponudil denarno podporo iz svojega žepa.

Če jima ta knjiga kdaj pride v roke, naj vesta, da se oba s Tigrovcem z odkritosrčno hvaležnostjo spominjaja zaupanja, ki sta ga imela do naju.

Urrio in Bee Masona sva videla spet šele, ko sva dospela do gora pri Sucreu. Čeprav sva Tigrovec in jaz peš in na konjih prevladala tistih 300 km do Tarie v petih dneh, sta vendar Urrio in Bee Mason bila odpotovala tri ure pred našim prihodom.

Tako se je naša ekspedicija končala.

25. poglavje.

Še pred nedavnim mi je ugleden Bolivijaneč očital naslov te moje knjige. Zeleni pekel! Pokrajina, kjer je vsak dan na vrsti žejja, kjer brenče žuželke po gozdovih in iščejo krvi, kjer je hrana skopa in kjer je težava najbolj običajna prikazen, kjer preže vampirji na tovrstne in jezdne živali. To je vtis, ki ga mora vzbuditi moja knjiga v vsakem bralcu, mi je rekel ta Bolivijaneč.

Poslušajte moj odgovor.

Vzhodna Bolivija je nedvomno bogata dežela. Dolga stoletja so vladali jezuiti kot sposobni in podjetni gospodarstveniki nad pokrajino Chiquitos. To dejstvo govori celo izobrazencu več, kakor dolge knjige.

Kajti čeprav so bili jezuiti izborni misijonarji, katerim je bil pri sreju najprej duševni blagor domačinov, so vendarle malo-kdaj prevzeli v misijonsko delo kako ozemlje, katerega ne bi bilo mogoče spraviti do blagostanja. Prav tako je bilo tudi tu. V Chiquitosu je bilo povsod govedi, bombaža in sadja v obilju. Kratek pogled v arhive v

SantaCruz kaže razločno, da so jezuiti vladali nad številnim prebivalstvom, ki je bilo samozavestno in ponosno.

Ta moja kronika ni nikdar hotela biti kaj drugega kakor poročilo o mali četi mož, ki so šli iskat dogodivščin. Ze od začetka so se odločili, da bodo šli po poti, na katero ni od človeka preveč raziskovalca še nihče stopil. Mi smo bili pionirji, ki so si krčili stezo po širokih predelih gozdov, ki niso bili zaznamovani na nobenem zemljevidu.

Samo po sebi umevno je, da smo pri tem zadeli dostikrat na zapreke, kakršnih človek v navadnem življenju ne pozna. Voda nam je pošla marsikdaj, ker nismo po končani naporni ježi zvečer imeli ne časa ne moči, da bi zemljo izgrebli 6 metrov na globoko, čeprav mi je moja šiba za iskanje vode pravila, da je v globini voda. Trpeli smo pomanjkanje hrane, ker si divjačina nikdar ne upa daleč stran od vode.

V tem ni bilo nič nenavadnega. Argentina je najbogatejša pokrajina v Južni Ameriki, toda komaj kake reke struga reže nepregledne panpe. Argentina je dežela črpalk na veter, ki spravljajo vodo na površje, da lahko živi govedo in ljudje. Reke so tam samo izjeme splošnega pravila.

Tudi mrčes je bil za nas hušja nadloga in muka kakor za vse, ki nam bodo pozneje sledili.

Brž, ko bo zvezala železniška proga Chiquitos z morjem, bo mrčes povečini izginil, kajti njegovo letalno območje se razteza komaj na nekaj sto metrov. Komarji le neradi zapuste gozd. Celotno vampirje bo kaj lahko za-treti, ker žive v duplih. Če si bodo ljudje vzeli časa in potrpljenja, jih bodo kaj lahko izkadih iz njihovih lukenj.

Bolezni je v tej obljubljeni deželi kaj malo. Sončarica je čisto nepoznana. Kdor obišče velike vzhodne ravni, se mora pripraviti na tvore na nogah, kakršne sva imela Urrio in jaz. Toda ti gnojni tvorci izginejo v šestih tednih in se nikdar več ne povrnejo. Ti tvorci so znani tudi v Afriki in Avstraliji.

Toda kljub temu v naši mali četi ni nikogar, ki se ne bi takoj spet vrnil tja nazaj, brž, ko bi se mu ponudila prilika.

Naša pot je pri kraju. To leto v divjini je bilo krasno.

Urrio, Bee Mason in jaz se včasih še dobimo in prijateljstvo, ki je med nami vzraslo v džunglah, še ni nič zbledelo, da celo ojačilo se je, ker smo zdaj dobili časa, da premislimo svoje dejanje in nehanje v Zelenem peklu.

Zdaj pa zdaj dobimo poročilo od Tigrova. To so kratka angleška pisma, ki niso tako brez napak kakor njegova govorica.

Trenutno se mudi v Newyorku in si prizadeva, da bi vzbudil zanimanje za svoje lovske posnetke pri neki veliki družbi.

Najbrž, da se mu bo posrečilo.

Še en trenutni posnetek in moje pripovedovanje bo končano. Prizorišče te zgodbe je Urrijev klub z natakarnjem, ki zmeden stoji v ozadju. Na mizi leže štiri pribori, toda en prostor je prazen.

Nenadno pa se kozarci napolnijo in trije možje dvignejo vino k svojim ustom. Ti trije možje so čisto različnih poklicev, veže jih samo skupen spomin in skupna ljubezen do širokih obzorij. Njihove oči strme na prazni stol, ki ga oklepa toliko njihove ljubezni.

»Tigrovec!« pravimo vsi trije.

In vsi želimo svidenja z njim.

Konec.